

Het vraagt inspanning om tot een antwoord te komen. Je komt tot een betekenis in interactie met anderen. In plaats van dat het antwoord als het ware wordt aangereikt.

- Stel startvragen
- Stel vragen om te beantwoorden met een opvolgvraag (ben als het ware de innerlijke stem, die het denken naar buiten brengt). Stilte is de vriend van denken, dus vul stiltes niet te snel in. Uiteindelijk wordt de stilte atijd ingevuld, er komt altijd wel iemand met een antwoord. Wat nog meer? Is er iemand met een ander antwoord misschien? Ik vraag me af wat je bedoelt met..., ik vraag me af hoe zich dit verhoudt tot wat we al weten...
- Breng op sleutelmomenten informatie in. Breng gerelateerde leerstof in, gebruik anecdotes, verhalen, documenten, overzichten, schema's, beeldmateriaal, et cetera. Informatie die aanzet tot meer vragen en denken. Koppel terug, zodat helder is wat er tot nu toe op tafel ligt.
- Zie de voor de voor de hand liggende vragen en antwoorden als 'opwarmertjes' om diepgaander nadenken te stimuleren. Door het aanhoudend zoeken naar meerdere antwoorden ontstaat de ervaring dat er niet zoiets is als het enige juiste antwoord.

*I cannot teach anybody anything.
I can only make them think.
—Socrates*

Deze route vertrekt primair vanuit het perspectief van de kunstconsument.

Kadreren: activiteiten die een kernconcept introduceren, of als haakjes dienen om het werk te lezen, of een serie van ervaringen vast te leggen of om reflectie te vergemakkelijken.

1. Verdiepen van de beleving: langzaam kijken, bijvoorbeeld door een beeldvanger-viewer te gebruiken, een beeld aan een ander te beschrijven die het niet ziet, een directe respons los te maken of te verbeelden door bijvoorbeeld je voor te stellen je in het kunstwerk te bevinden of zien, voelen en denken om te zetten in een gedicht, waardoor andere (zintuiglijke) waarnemingen invoelbaar worden.
2. Verbinden: door de belevingen rondom een kunstwerk te linken naar andere domeinen van leren, maken en ervaren. Door bijvoorbeeld oude iconen te verbinden aan equivalenten van nu, of woordvocabulaire te verbreden of beeld om te zetten in dans geïnspireerd door het narratieve, vorm en compositie van een sculptuur.

Tekenen kan dan bijvoorbeeld dienen om de eigen observatie te scherpen of om tekensvaardigheid op te doen, een essay schrijven om te reflecteren of om een artistieke reactie te geven op het object. Afwegingen maken van inzet helpt om te bepalen waar binnen een activiteit nadruk te leggen om van het geheel een rijke ervaring te krijgen [.

Voorbeeldvragen, uiteraard hieruit een keuze te maken: maak deze afhankelijk van het te bespreken kunstwerk specifiek en zorg voor afwisseling in het aspect wat het aanroert. Deze manier van werken leent zich erg goed om kunstwerken ook in te zetten voor andere vakgebieden. Te combineren met 'activiteiten' om de ontmoeting met kunst te verlevendigen, te verdiepen, te beleven en in te spelen op verschillende leerstrategieën. Sommige activiteiten kaderen de dialoog tussen de beschouwer en het object, anderen zijn erop gericht dit ontmoeten te intensiveren en weer andere leggen een connectie tussen denken en doen en andere leeropbrengsten en / of ervaringen.

Voorbeeldvragen: OPEN Vragen: Langzaam kijken.

- Waarom kies je voor dit werk? Wat spreekt je aan?
- Wat stoort je in dit werk? Waar komt dat door?
- Wat voor informatie kun je erover vinden?
- Waarover zou je het wel met de anderen willen hebben?
- Wat is de vorm van dit...
- Wat valt je op aan dit....
- Maak een lijst van woorden die bij je opkomen als je naar dit kunstwerk kijkt. Hoe komt het denk je dat deze bij je opkomen?
- Welke associaties heb je / kun je maken bij dit kunstwerk? Hoe dat zo?
- Wat komt je bekend aan dit werk voor? Waarmee ben je minder bekend of vertrouwd?
- Hoe is dit gereedschap gebruikt? Door wie?
- Wat is de kleur van?
- Hoe beschrijf je deze kleur?
- Welke vragen kun jij bedenken bij dit kunstwerk? Hoe zouden de antwoorden erop kunnen luiden?
- Wat is dé vraag met betrekking tot dit onderwerp?
- Kun je beschrijven wat er in dit schilderij gebeurt?
- Wat kun je er nog meer over zeggen?
- Waarin komen gebouwen en sculpturen overeen? Waarin verschillen ze?
- Dat is een interessante gedachte / idee. Kun je er meer over vertellen?
- Wanneer dit beeld geluid zou maken, hoe zou het dan klinken?
- Wat bedoel je daar mee?
- Welke vragen werpen hier nog meer een licht op?
- Hoe omschrijf je wat de kleuren teweeg brengen in dit schilderij?
- Waar doet dit je aan denken in je eigen leven?
- Kun je me een voorbeeld geven?
- Wat is je belangrijkste punt?
- Wat voor soort beelden komen er in je op wanneer je naar deze muziek luistert?
- Maakt het uit of dit werk is gemaakt in materiaal x of y?
- Kun je dat nog nader toelichten?
- Kun je het ook nog op een andere manier zeggen, uitleggen?
- Waarom zeg je dat?
- Laat het kunstwerk je op een andere manier over het leven nadenken?
- Welke gevoelens denk je dat de kunstenaar wil oproepen?
- Wat voor patronen ontdek je in dit schilderij?
- Wat is hier de belangrijkste kwestie?
- Waarom zou een kunstenaar foto's maken?
- Hoe verhoudt zich dit tot het onderwerp, probleem of ons gesprek?
- Je lijkt dit onderwerp te benaderen vanuit xxx perspectief. Wat maakt dat je kiest voor die zienswijze?
- Wat voor soort gereedschap heeft de kunstenaar nodig om dit te kunnen maken?
- Hoe denk je dat andere mensen of groepen reageren? Waarom? Wat beïnvloedt hen?
- Hoe zou je de tegenwerpingen van xxx willen beantwoorden?
- Denk je dat deze compositie voor een gitaar anders zou zijn / klinken?
- Wat is jouw gevoelsindruk? Wat is daarop jouw reactie? Hoe komt dat denk je? Kun je de oorzaak hiervoor terug vinden in het kunstwerk? Wat is het dat zo'n gevoel of emotie in jou wordt opgeroepen?
- Wat voor invloed heeft de titel van het kunstwerk?
- Is het werk voor een bepaalde plek of situatie gemaakt?
- Beschrijf de voorstelling. Wat is niet gezien maar bedacht? Is het alleen maar fantasie of abstractie? Waar leid je dat uit af? Is het figuratief, wat zie je?

- Hoe heeft de kunstenaar zijn technieken en materialen gebruikt? Beschrijf de werkwijze eens? Wat is het effect ervan?
- Wie breng je mee in dit kunstwerk? Wat zijn je ideeën over kunst.? Heb je ervaringen rondom kunst?
- Laat het kunstwerk je over tijd nadenken?
- Ziet iemand dit anders?
- Is het kunstwerk te verbinden met andere werken van deze kunstenaar? Kun je het werk van verbinden aan andere kunstenaars van vandaag de dag?
- Wat beweer je?
- Denk je dat de achtergrond van deze kunstenaar – wie is het – je iets kan vertellen hoe en waarom het werk is gemaakt, of waar het over gaat?
- Waarom heeft de kunstenaar het werk mogen maken?
- Wat zal iemand die het niet met je eens is, (kunnen) zeggen?
- Wat is een alternatief?
- Heeft het kunstwerk hier altijd gestaan? Vanaf wanneer en wat is bekend van die tijd?
- Is er een bepaald perspectief op van toepassing?
- Wat zouden wij in plaats daarvan kunnen beweren?
- Begrijp ik je goed?
- Als jij de collectie, tentoonstelling mag samenstellen: wat voor veranderingen breng je dan aan en waarom?
- Al wat je zegt hangt af van het idee dat...
- Waardoor zou het werk beïnvloed kunnen zijn (stijl, esthetische regels, verhaal of genre,...)?
- Behoort het werk tot een bepaalde kunsthistorische of culturele traditie?
- Hoe zijn de vormelementen ten opzichte van elkaar geplaatst?
- Is het altijd het geval?
- Wat is denk je het verhaal, de boodschap die de kunstenaar wil overbrengen met dit werk?
- Wanneer zou je bewering niet juist zijn?
- Wat maakt dat iemand tot deze aanname komt?
- Waarop is je gedachte gebaseerd?
- Wat is de invloed van jouw positie (letterlijk én figuurlijk) op jouw indruk over het werk?
- Zet het werk je aan om jezelf vragen te stellen over jouw kijk op kunst en de wereld?
- Hoe kan iemand weten dat het zo is?
- Heeft het kunstwerk naar jou idee politieke, maatschappelijke, symbolische of morele betekenis?
- Wat zou jij zeggen tegen iemand die zegt...?
- Vertel ons meer over hoe dat in zijn werk gaat?
- Is de functie, rol, werking van het werk verandert in de tijd?
- Wat is denk je de inspiratiebron geweest voor de kunstenaar om deze sculptuur te maken?
- Wanneer je dat zegt, dan houdt dat in dat...?
- Als dat zou gebeuren, hoe kunnen we ontdekken in hoeverre dat zo is?
- Als dat zou gebeuren, wat nog meer gebeurt er dan als een gevolg ervan? Hoe komt dat zo?
- Wat voor effect zal dat hebben?
- Weet je zeker dat dat gaat gebeuren of is het een mogelijkheid?
- Wat is kunst?
- Nu je het werk ziet: op wat voor manier heb je je vooraf laten beïnvloeden door je verwachtingen?
- Moet kunst mooi zijn?
- Heeft kunst iets te vertellen?

- Moet kunst realistisch zijn?
 - Gaat het kunstwerk over een bepaald onderwerp, kwestie of thema?
 - Wat komt eerder: het kunstwerk of het idee?
 - Is kunst een voorwerp of proces?
 - Kan kunst de maatschappij (een beetje) veranderen?
 - Wat zijn jouw reacties op het werk?
 - Wat is het eerste woord dat bij je opkomt bij het zien?
 - Doet het je ergens aan denken?
 - Waar staat het? Is er samenhang met de omgeving?
 - Hoe groot is het? Welk effect heeft de schaal op het kunstwerk en op onze verhouding ermee? Voel je jezelf er groot bij of klein? Maakt het je bewust van je lichaam op een bepaalde manier?
-